

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k sdělení Komise o jaderném ukázkovém programu předloženému Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru v souladu s článkem 40 Smlouvy o Euratomu k vyjádření stanoviska

[COM(2016) 177 final]

(2016/C 487/17)

Zpravodaj: **Brian CURTIS**

Konzultace	Evropská komise, 04/04/2016
Právní základ	Článek 40 Smlouvy o ESAE
Odpovědná specializovaná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato ve specializované sekci	07/09/2016
Přijato na plenárním zasedání	22/09/2016
Plenární zasedání č.	519
Výsledek hlasování	210/2/11
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. Závěry a doporučení

1.1. Na podporu rozvoje programu energetické unie v současnosti probíhají četné legislativní přezkumy a iniciativy týkající se energetiky a další budou předloženy během nadcházejících 12 měsíců. Od tohoto strategického přezkumu by se dalo očekávat, že k obsáhlému legislativnímu balíčku přispěje tím, že zformuluje hlavní problémy, s nimiž se potýká jaderná energetika a výzkum a které jsou spojeny s vyřazováním jaderných zařízení z provozu. Jaderný ukázkový program (PINC) však nepředstavuje jasný a komplexní přístup, který by nabízel strategické řešení složité budoucnosti jaderné energie v evropské skladbě zdrojů energie.

1.2. Výroba jaderné energie je ve většině členských států politicky citlivým tématem a ovlivňují ji proměnlivé sociální a hospodářské otázky na vnitrostátní úrovni. Výbor naléhavě vyzývá Komisi, aby využila příležitosti a navrhla jasný analytický postup a metodiku, které by představovaly ucelený a dobrovolný rámec pro rozhodování států o tom, jakou úlohu má či nemá jaderná energie ve skladbě zdrojů energie mít.

1.3. EHSV proto – jak podrobněji uvádí odstavec 4.3 – požaduje revizi a doplnění návrhu sdělení tak, aby obsahoval zvláštní oddíly věnované:

- konkurenceschopnosti jaderné energie v krátkodobém, střednědobém i dlouhodobém výhledu,
- souvisejícím hospodářským aspektům,
- přínosu k bezpečnosti dodávek,
- změně klimatu a cílům, které se týkají uhlíku,
- přijetí ze strany veřejnosti, odpovědnosti za škody vzniklé na základě využívání jaderné energie, transparentnosti a efektivnímu vnitrostátnímu dialogu.

1.4. Transparentní monitorování je zásadní jak kvůli jaderné bezpečnosti, tak kvůli důvěře veřejnosti. EHSV proto navrhuje, aby dokument jasně podpořil návrhy ohledně monitorování a podávání zpráv v rámci národních akčních plánů členských států, jak doporučuje Skupina evropských dozorných orgánů pro jadernou bezpečnost. Měla by být vyvinuta větší snaha o zapojení sousedních zemí, které nejsou členy EU.

1.5. Pokud jde o důvěru veřejnosti, bylo by rovněž dobré dále zmínit rozsáhlou činnost zaměřenou na havarijní připravenost mimo areál jaderného zařízení a za hranicemi (Prověřka stávající havarijní připravenosti mimo areál jaderného zařízení a opatření pro reakci v členských státech EU a v sousedních zemích, Euratom, prosinec 2013) a závěry summitu o jaderné bezpečnosti 2016, zejména co se týče potenciálních teroristických hrozeb.

1.6. Bylo by rovněž užitečné zahrnout do dokumentu plán znázorňující posun ve výrobě energie z jaderné fúze směrem ke komerční výrobě, neboť EU významným dílem přispívá k výzkumu v této oblasti.

1.7. Vzhledem k tomu, že se Spojené království na základě hlasování rozhodlo vystoupit z EU, by měl být zvážen strategický dopad tohoto kroku, a zejména jeho význam pro Smlouvu o Euratomu. Potřeba tyto potenciálně dalekosáhlé důsledky projednat by v jaderném ukázkovém programu měla být výslovně uznána.

2. Úvod

2.1. Podle článku 40 Smlouvy o Euratomu Komise pravidelně zveřejňuje „programy informativní povahy, které se týkají zejména cílů výroby jaderné energie a investic jakékoli povahy nezbytných pro jejich dosažení. Komise si vyžádá stanovisko Hospodářského a sociálního výboru k těmto programům před jejich zveřejněním.“ (COM(2003) 370 final). Od roku 1958 bylo zveřejněno pět takovýchto jaderných ukázkových programů (PINC), poslední v roce 2007 a jedna aktualizace v roce 2008. Konečné znění bude připraveno a zveřejněno, jakmile Komise obdrží stanovisko EHSV.

2.2. Výbor si stejně jako při dřívějších příležitostech cení možnosti prezentovat své stanovisko k návrhu dokumentu předtím, než Komise představi konečné znění Radě a Evropskému parlamentu. EHSV co nejdůrazněji vyzývá Komisi, aby do textu začlenila doporučení uvedená v prvním oddílu tohoto stanoviska, a učinila tak z jaderného ukázkového programu komplexnější a strategičtější dokument. Tím zároveň zajistí, že program bude pro balíček týkající se energetické unie větším přínosem.

2.3. Jaderná energie je jedním z hlavních zdrojů energie v EU. Zpráva o stavu energetické unie za rok 2015 uvádí, že „EU je jednou z pouhých tří velkých ekonomik, které vyrábějí více než polovinu své elektřiny bez produkce skleníkových plynů“, neboť „27 % elektřiny se vyrábí z obnovitelných zdrojů a 27 % z jaderné energie“. Zpráva také uvádí, že by jaderný ukázkový program měl „lépe vyjasnit dlouhodobé potřeby investic do jaderné energie a správu odpovědnosti v této oblasti“ (COM(2015) 572 final).

2.4. Energetická strategie EU prošla od posledního jaderného ukázkového programu rozsáhlým vývojem a v současnosti představuje jednu z priorit. Cíle pro roky 2020, 2030 a 2050 jsou sice stanoveny, stále však zbývá několik důležitých proměnných a přetrvává značná nejistota. To zahrnuje i otázku, do jaké míry bude provedena Pařížská dohoda o změně klimatu, volatilitu mezinárodního trhu s fosilními palivy, míru uplatnění nových technologií, otázku, které země budou členy EU, vliv globálního ekonomického výhledu a rozsah, v jakém se uskuteční předpokládané masivní investice do celého energetického řetězce.

2.5. Bez ohledu na politiku EU v oblasti energetiky zůstávají klíčová rozhodnutí o skladbě zdrojů pro výrobu energie výsadou členských států. Energetickou politiku EU lze u těchto rozhodnutí použít jako vodítko, energetika je však politicky vysoce citlivým tématem, a tudíž podléhá proměnlivé společenské a politické atmosféře na vnitrostátní úrovni. Tvorba politik EU vyžaduje jasný analytický postup a metodiku, které by představovaly ucelený rámec pro rozhodování států. Příležitostí by v tomto směru mohl být jaderný ukázkový program – jak pro členské státy, které o využívání jaderné energie teprve uvažují, tak pro ty, které už ji využívají nyní a zvažují její budoucnost.

3. Shrnutí návrhu sdělení Komise

3.1. Sdělení Komise začíná prohlášením, že „sdělení o jaderném ukázkovém programu (PINC) poskytuje základ pro debatu o tom, jak může jaderná energie pomoci při dosahování cílů EU v oblasti energetiky“, a dochází k závěru, že „jaderná energie jako jedna z nízkouhlíkových technologií, která významně přispívá k zabezpečení a diverzifikaci dodávek energie, bude nadále tvořit důležitou součást skladby zdrojů energie EU do roku 2050“.

3.2. Sdělení se soustředí na investice související s posílením bezpečnosti po havárii v jaderné elektrárně Fukušima a s bezpečným provozováním stávajících jaderných zařízení. Dále pak také poukazuje na odhadované finanční prostředky potřebné k vyřazování jaderných elektráren z provozu a k nakládání s radioaktivním odpadem a vyhořelým palivem.

3.3. Ve 14 členských státech funguje 129 jaderných reaktorů a v 10 z těchto států se předpokládá výstavba nových. EU má nejvyspělejší právně závazné standardy pro jadernou bezpečnost na světě. Tyto normy se udržují a aktualizují prostřednictvím pravidelných revizí směrnice o jaderné bezpečnosti ⁽¹⁾.

3.4. Jaderný průmysl EU působí na celosvětovém trhu, který do roku 2050 dosáhne hodnoty 3 bilionů EUR, a má v oblasti technologií vedoucí pozici. Přímou zaměstnává 400 000–500 000 osob a umožňuje existenci dalších 400 000 pracovních míst.

3.5. Evropské společnosti se výrazně podílejí na celosvětové výrobě jaderného paliva, přičemž úzce spolupracují se Zásobovací agenturou Euratomu. Splňují potřeby reaktorů západní konstrukce v EU a jsou schopny vyvinout palivové soubory pro reaktory ruské konstrukce (19 z nich je v současnosti činných v EU).

3.6. Komise předpokládá, že stávající kapacita EU pro výrobu jaderné energie se do roku 2025 sníží (o 120 GWe), do roku 2030 by se však tento trend měl zvrátit. Kapacita výroby jaderné energie se má do roku 2050 stabilně pohybovat mezi 95 a 105 GWe, přičemž se předpokládá, že do té doby bude nahrazeno 90 % stávajících jaderných zařízení. Odhadované investice činí 350 až 450 miliard EUR a zajistily by provoz do konce století.

3.7. Překročení nákladů a dlouhá zpoždění u nových projektů a rozdílné přístupy vnitrostátních orgánů, které udělují povolení, způsobují potíže při investování. Za základní prvky budoucí politiky jsou považovány standardizace konstrukcí a posílená spolupráce mezi vnitrostátními regulačními orgány.

3.8. U mnoha reaktorů v EU jsou připravovány programy prodloužení jejich životního cyklu (o 10–20 let) s odhadovanými náklady ve výši 45–50 miliard EUR. V souvislosti s tím je třeba očekávat a naplánovat regulační činnost v souladu s pozměněnou směrnicí o jaderné bezpečnosti.

3.9. Podle plánu by do roku 2025 mělo být odstaveno 50 reaktorů. Ačkoli je tato záležitost politicky citlivá, akce a investice spojené s dlouhodobým nakládáním s radioaktivním odpadem a jeho geologickým ukládáním i související otázky ohledně vyřazování z provozu vyžadují bezodkladná rozhodnutí členských států.

3.10. V oblasti skladování a zneškodňování nízko a středně radioaktivního odpadu bylo již dosaženo značné úrovně odbornosti a pro konečné ukládání vysoce radioaktivního odpadu začnou mezi lety 2020 a 2030 fungovat hlubinná geologická úložiště ve Finsku, Švédsku a Francii. Případné sdílení těchto odborných poznatků a možnost dohodnout se na společných úložištích pro více členských států budou přínosem jak z hlediska efektivnosti, tak pro bezpečnost. Podporu v tomto směru bude znamenat i vytvoření evropského střediska excelence.

3.11. Provozovatelé jaderných zařízení odhadují, že náklady na vyřazování těchto zařízení z provozu si vyžádají 253 miliard EUR, přičemž zjištěné prostředky v účelových fondech dosahují výše 133 miliard EUR. Členské státy odpovídají za poskytnutí záruky, že provozovatelé dodrží své závazky v plném rozsahu a vyřazování zařízení z provozu proběhne v jasném časovém rámci.

3.12. Je zapotřebí více koordinovat technický rozvoj využívání radiačních technologií mimo oblast energetiky a jejich uvádění na trh. Například trh s lékařskými zobrazovacími zařízeními má jen v Evropě hodnotu 20 miliard EUR za rok a k nárůstu využívání těchto technologií dochází i v zemědělství, průmyslu a výzkumu. Pokračují významné investice nejen do výzkumu v oblasti nových elektráren a modulárních štěpných zařízení, ale i do udržení vedoucí pozice ve výzkumu jaderné fúze, což je považováno za naprosto zásadní, mají-li být zachovány odbornost, pracovní místa i celosvětový vliv. To je obzvláště důležité, neboť jaderná energetika je nadále celosvětově na vzestupu, i když v Evropě tomu tak není.

⁽¹⁾ Úř. věst. L 219, 25.7.2014, s. 42.

4. Obecné připomínky

4.1. Výbor v souvislosti s bezpečností a úlohou jaderné energie ve skladbě zdrojů energie v EU pravidelně předkládá svá stanoviska ⁽²⁾. Toto sdělení je prvním ukázkovým přezkumem politiky v oblasti jaderné energetiky ze strany Komise od havárie ve Fukušimě, a ačkoli předchozí jaderný ukázkový program sliboval „zveřejňovat jaderný ukázkový program častěji“ (COM(2007) 565 final), nestalo se tak. Sdělení o jaderném ukázkovém programu z roku 2016 – přestože jej doprovází obsáhlý pracovní dokument útvarů Komise – má oproti sdělení z roku 2007 pouze poloviční délku. Výbor navrhuje doplnit do sdělení o jaderném ukázkovém programu některé položky, aby tak vznikl strategický dokument, který se věnuje souvislostem, jež jsou určující pro investice a pro rozhodnutí ohledně stanovování cílů.

4.2. Výbor oceňuje rozsáhlou analýzu investic v celém životním cyklu jaderného paliva, která je ve sdělení o jaderném ukázkovém programu obsažena, a uznává, že vymezuje výzvy, s nimiž se odvětví potýká, i příležitosti, které se mu naskýtají. Vítán je rovněž důraz kladený na nejpřísnější bezpečnostní standardy a na nutnost zajistit komplexní financování všech aspektů vyřazování zařízení z provozu. Pracovní dokument nabízí značně podrobný pohled a zmiňuje také úlohu pokračujícího výzkumu. V jiných oblastech však zůstalo mnohé nevyřešeno, což oslabuje strategickou hodnotu tohoto dokumentu.

4.3. Návrh sdělení o jaderném ukázkovém programu pro rok 2016 ohlašuje zásadní změnu přístupu ze strany Komise. Předchozí sdělení o jaderném ukázkovém programu kladla přezkum do souvislosti s výzvami v oblasti energetiky, jimž čelí EU i celosvětové společenství. Například sdělení o jaderném ukázkovém programu z roku 2007 obsahovalo oddíly, které ve sdělení z roku 2016 chybí. Ty přitom poskytovaly strategický vhled do dané problematiky. Tyto oddíly by měly být do stávajícího návrhu doplněny. Měly by se týkat:

- konkurenceschopnosti – současných a budoucích faktorů ovlivňujících konkurenceschopnost jaderné energie, jako jsou například: úloha státní pomoci, zejména finanční a fiskální pomoci, změny v pohledu na náklady na výstavbu, kapitálové náklady, odstraňování odpadů, licenční řízení, prodlužování životnosti a poměrné náklady jiných zdrojů energie;
- hospodářských aspektů – struktura trhu s energií zůstává nejistá, což odrazuje od dlouhodobých investic, a hospodářská rizika jaderné energie jsou v období finanční a politické nejistoty významná;
- bezpečnosti dodávek – poptávka po energii v celém světě vytrvale roste, přestože v Evropě se stabilizuje či snižuje, a je nutno věnovat více pozornosti důsledkům tohoto trendu a jeho politickým a zahraničně-politickým aspektům. Oblastí, k níž jaderná energie může přispívat a přispívá, je především energetická bezpečnost, neboť zdroje dodávek paliva (uranu) se v současné době zdají bezpečnější než ropa a plyn ⁽³⁾;
- změny klimatu – jaderná energie přispívá z jedné poloviny k nízkouhlíkové elektrině Evropy;
- přijetí ze strany veřejnosti – velmi různorodé postoje veřejnosti k jaderné energii, jež panují napříč EU, jsou málo pochopeným faktem, jenž má podstatný dopad na politickou přijatelnost.

Význam všech těchto oblastí během posledních devíti let vzrostl, sdělení o jaderném ukázkovém programu se však soustředí především na bezpečnost a palivový cyklus, zatímco o uvedených tématech jak sdělení samotné, tak pracovní dokument pojednávají pouze okrajově. Sdělení nenastihuje ani charakter debaty o těchto záležitostech, z nichž mnohé jsou považovány za sporné a kontroverzní (například zachování vysokých standardů v práci prováděné subdodavateli), stejně jako neobsahuje soubor pokynů a nenabízí strategický přístup k diskusi o úloze jaderné energie ve skladbě zdrojů energie jako takové. To odráží přístup celého balíčku týkajícího se energetické unie, z něhož je patrná podobná neochota vyvozovat důsledky evropské strategie v oblasti energetiky pro diskusi na úrovni jednotlivých států o pokračující úloze jaderné energie (pokud nějakou úlohu vůbec má) ve skladbě zdrojů energie.

4.4. Jak již bylo zmíněno, sdělení Komise má údajně „[poskytnout] základ pro debatu o tom, jak může jaderná energie pomoci při dosahování cílů EU v oblasti energetiky“ coby „[důležitá] součást skladby zdrojů energie EU do roku 2050“. Takovéto tvrzení nelze na základě obsahu tohoto dokumentu zcela doložit. Předchozí ukázkové programy představovaly zásadní analytický přezkum úlohy jaderné energie a poskytovaly vodítka pro budoucí politiku.

⁽²⁾ Úř. věst. C 341, 21.11.2013, s. 92; Úř. věst. C 133, 14.4.2016, s. 25.

⁽³⁾ Úř. věst. C 182, 4.8.2009, s. 8.

4.5. Zejména je nyní rozhodně třeba, aby analýza investičních potřeb v oblasti jaderné energie (za stávající situace zjevně značný problém) byla zasazena do souvislosti s celkovými investicemi nutnými k dosažení cílů energetické unie, neboť investiční rozhodnutí, která se týkají technologií a infrastruktury všech generací, jsou spolu provázána a navzájem se ovlivňují.

4.6. Politiku a ekonomiku v oblasti jaderné energie navíc utváří řada dalších faktorů, které vyplývají ze souvislosti a nejsou dostatečně zohledněny, a pro Komisi je obtížné zabývat se jimi podrobněji, neboť jsou předmětem neustálého přezkumu či reformy. Patří mezi ně fungování systému obchodování s emisemi, návrhy ohledně dotací v rámci kapacitního mechanismu, vývoj v odvětví obnovitelných zdrojů energie atd.

4.7. Jaderná energetika se na celkové domácí produkci energie v EU v současné době podílí 28 % a představuje 50 % zdejší nízkouhlíkové výroby elektřiny (Eurostat, květen 2015). Snižování emisí CO₂ je jak pro EU, tak pro celosvětovou energetickou politiku zásadním cílem. Udržení nárůstu teploty do 2 °C bude mezi lety 2030 a 2050 vyžadovat snížení celosvětových emisí CO₂ při výrobě energie v průměru o 5,5 % za rok. Způsob, jakým má EU k tomuto úsilí přispět, je nastíněn v Energetickém plánu do roku 2050, který prostřednictvím vícero scénářů popisuje, jak se bude skladba zdrojů energie proměňovat v závislosti na nejrůznějších politických, hospodářských a sociálních faktorech (COM(2011) 885 final). Sdělení na základě číselných údajů poskytnutých členskými státy počítá v roce 2050 s kapacitou výroby jaderné energie přibližně 100 GWe, avšak s ohledem na současnou debatu nelze tento předpoklad považovat za příliš spolehlivý.

4.8. Výbor bere na vědomí příklad Švédska, které nedávno – až po zveřejnění sdělení o jaderném ukázkovém programu, do něž se to tudíž nijak nepromítlo – přijalo rozhodnutí o postupném nahrazení elektráren vyřazených z provozu deseti novými jadernými reaktory a kromě toho se zároveň zavázalo, že bude usilovat o to, aby do roku 2040 získávalo 100 % dodávek energie z obnovitelných zdrojů (Financial Times ze dne 10. června 2016). Jak důrazná politika v oblasti obnovitelných zdrojů energie, tak dodatečná kapacita pro nízkouhlíkové dodávky energie sousedním zemím jsou v tomto případě politicky přijatelné pro všechny strany, a tudíž v evropském kontextu strategicky významné. Dokument by tedy měl být aktualizován a měl by tuto skutečnost zohlednit.

4.9. EHSV již mnoho let vytrvale prosazuje strategičtější přístup k záležitostem týkajícím se energetiky i větší důraz na rozsáhlý dialog s veřejností, pokud jde o výrobu a využívání energie⁽⁴⁾. Technologie nejsou hodnotově neutrální a technologie v odvětví energetiky zahrnují celou škálu etických, společenských i politických úvah. O skladbě svých zdrojů energie rozhodují členské státy. Pouze polovina z nich má fungující jaderné elektrárny a názory na jadernou energetiku se od posledního sdělení o jaderném ukázkovém programu polarizovaly. Tento důležitý dokument zajišťující cyklický přezkum by obohatila objektivní prezentace aktuálních a nejzásadnějších témat, která jsou součástí debaty „o tom, jak může jaderná energie pomoci při dosahování cílů EU v oblasti energetiky“. Navrhuje se proto, aby bylo do konečného dokumentu zařazeno několik nových oddílů, jak je uvedeno v odstavci 4.3, a aby celková strategie více zohlednila konkrétní připomínky obsažené v odstavcích 5.3.1 až 5.3.4 níže.

5. Konkrétní připomínky

5.1. Dokument zdůrazňuje význam lepší koordinace mezi jednotlivými členskými státy, zlepšené spolupráce mezi zúčastněnými stranami a větší transparentnosti a zapojení veřejnosti do otázek souvisejících s jadernou energií. V této souvislosti je zmíněna důležitá role Skupiny evropských dozorných orgánů pro jadernou bezpečnost (ENSREG), stejně jako nutnost „nadále podporovat dialog mezi zúčastněnými stranami Evropského jaderného fóra“ (ENEF). V prosinci roku 2015 vydala skupina ENSREG prohlášení o pokroku v provádění národních akčních plánů v návaznosti na havárii ve Fukušimě, v němž konstatuje, že stav provádění se různí a že tempo modernizace v souvislosti s bezpečností je třeba zintenzivnit, mají-li být dodrženy dohodnuté lhůty pro provedení. Doporučuje, aby byly zprávy o stavu provádění národních akčních plánů za každou zúčastněnou zemi pravidelně aktualizovány a zveřejňovány, čímž se zajistí transparentní monitorování s cílem zveřejnit v roce 2017 zprávu o provádění (Čtvrtá zpráva skupiny ENSREG, listopad 2015). EHSV navrhuje, aby Komise ve svém sdělení o jaderném ukázkovém programu toto doporučení podpořila.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 291, 4.9.2015, s. 8.

5.2. Sdělení zmiňuje vztahy se zeměmi sousedícími s EU, které využívají jadernou energii, a EHSV je přesvědčen, že zejména širší aktivní zapojení Běloruska by pomohlo vyřešit obavy týkající se transparentnosti a bezpečnosti, které vyvstaly v souvislosti s výstavbou prvního jaderného reaktoru této země v Ostrovci. Upřednostňovány by měly být vazby prostřednictvím skupiny ENSREG.

5.3. Co se týče dialogu a transparentnosti obecně, EHSV konstatuje, že v praxi byly úloha, zdroje, kapacita i status fóra ENEF během posledních dvou let značně omezeny. Je naprosto zásadní dále vyjasnit klíčové otázky, s nimiž se dialog o evropské jaderné politice potýká, jakož i společný rámec navrhovaný pro diskusi na úrovni jednotlivých států. To se v rámci fóra ENEF za současné situace pravděpodobně nepodaří a ve sdělení o jaderném ukázkovém programu toto téma chybí. Takovýto rámec by rovněž napomohl řízení energetické unie v budoucnu a měl by být uplatňován jednotným způsobem na veškeré primární zdroje energie. Aby sdělení o jaderném ukázkovém programu k tomuto vyjasnění přispělo, mělo by obsahovat zvláštní oddíly, jež by nastínily důsledky a význam investiční politiky v oblasti jaderné energie. Tato témata, o nichž podrobněji pojednávají následující čtyři odstavce, jsou podstatnými oblastmi v rámci debaty, jež jsou zcela zásadní pro jakoukoli strategickou vizi.

5.3.1. *Přechod na elektřinu a míra, do jaké mohou být soustavné dodávky elektřiny zajištěny prostřednictvím primárních zdrojů:* Jaderná energetika může na jednu stranu napomáhat energetické bezpečnosti, neboť lze nepřetržitě vyrábět velké a předvídatelné objemy elektřiny po delší období a tento způsob výroby může přispívat ke stabilnímu fungování elektroenergetických soustav (např. udržování frekvence sítě). Na druhou stranu jsou náklady na výstavbu vysoké, nové bezpečnostní požadavky náročné, financování nejisté a budoucí podmínky na trhu do značné míry nepředvídatelné. To jsou problémy, před nimiž stojí každý členský stát s kapacitami pro výrobu jaderné energie a které mohou zásadně ovlivnit, zda a jakým způsobem bude možné dodržet realistické vnitrostátní plány a přispět k celkovým cílům EU v oblasti energetiky a klimatu. Sdělení o jaderném ukázkovém programu by mělo odkazovat na společný rámec pro diskusi o těchto otázkách, jak Komise navrhuje v jiných strategických sděleních týkajících se energetiky, a mělo by obsahovat vyváženou analýzu úlohy jaderné energie.

5.3.2. *Informovanost, postoje a povědomí veřejnosti o rizicích spojených s výrobou energie:* Jaderná bezpečnost, dopad Černobylu a Fukušimy a nevyřešené otázky ohledně vyřazování zařízení z provozu a nakládání s radioaktivním odpadem na jednu stranu vzbuzují v některých zemích vážné obavy veřejnosti. Na druhou stranu jsou i s ostatními primárními zdroji energie spojeny podstatné a často podhodnocované negativní faktory. EHSV soustavně zdůrazňuje, že je zcela zásadní, aby veřejnost pochopila energetické „dilema“ – tedy v podstatě to, jak nalézt rovnováhu mezi provázanými a občas protikladnými cíli energetické bezpečnosti, cenové dostupnosti a environmentální udržitelnosti. Politickou vůli utvářejí převážně postoje veřejnosti a nízká úroveň celkového povědomí o energetice může vést k ne právě optimálním politickým rozhodnutím. Byly by užitečné další zdroje a podpůrný právní rámec, který by umožnil zřídít například místní informační výbory tak, jak fungují ve Francii.

5.3.3. *Metodika posuzování nákladů a konkurenceschopnosti:* Cenově dostupná nízkouhlíková energie má zásadní význam pro dosažení dohodnutých cílů v oblasti klimatu a energetiky, tato oblast je však chráněna před tržní konkurencí. Neexistuje ani žádná standardní nebo přijatelná metodika, kterou by členské státy používaly při posuzování budoucích nákladů na alternativy pro svou skladbu zdrojů energie před přijetím politických rozhodnutí (která budou ovlivněna jinými faktory).

5.3.4. *Význam aktivního výzkumu a základny pro výrobu energie pro vedoucí postavení na trhu a v oblasti technologií i bezpečnosti:* Jak důležité je zachovat významnou a rozvíjející se oblast výroby jaderné energie, má-li být zachována zaměstnanost a vliv Evropy a její vedoucí postavení v odvětví, které je celosvětově na vzestupu (Úřad pro informace týkající se energetiky USA (U.S. Energy Information Administration), World nuclear generation to double by 2040 (Výroba jaderné energie ve světě se má do roku 2040 zdvojnásobit), květen 2016)? Čína má například v úmyslu zdvojnásobit do období 2020–21 svou kapacitu výroby jaderné energie, aby dosahovala nejméně 58 GWe, a do roku 2030 ji dále navýšit na 150 GWe. Je zmiňován význam vysoce kvalitních a dobře placených pracovních míst v EU, a pokud by tato místa měla být postupně zrušena, bylo by třeba, aby existoval program zajišťující spravedlivou a podporovanou transformaci.

5.4. Nejvýznamnějším prvkem financování EU v oblasti jaderného výzkumu je rozvoj společného programu jaderné fúze (Mezinárodní termonukleární experimentální reaktor, ITER). Plán, který je součástí dohody EFDA (Evropské dohody pro rozvoj termonukleární reakce), popisuje cestu od současných pokusů s jadernou fúzí k demonstrační elektrárně založené na jaderné fúzi, která by vyráběla čistou elektřinu a dodávala ji do sítě. EHSV žádá Komisi, aby případné dodávky elektřiny z elektráren založených na jaderné fúzi zohlednila ve všech nákladově efektivních scénářích týkajících se energetiky po roce 2050. Kromě toho by se mělo pobízet k tomu, aby byl i nadále podporován výzkum reaktorů čtvrté generace, s nimiž jsou spojeny potenciální úspory nákladů a podstatně nižší objemy vysoce radioaktivního odpadu.

5.5. Návrh byl vypracován předtím, než Spojené království v hlasování rozhodlo o vystoupení z Evropské unie. Současné právní stanovisko naznačuje, že vystoupit z EU znamená rovněž vystoupit z Euratomu. Z toho vyplývají podstatné strategické důsledky –, a to zejména pro cíle v oblasti energetiky do roku 2030, ale také pro spolupráci v oblasti výzkumu, regulace, dodavatelského řetězce a bezpečnosti. Tato problematika tudíž musí být v tomto návrhu zohledněna, přestože je v této fázi problematické předvídat konkrétní výsledky.

V Bruselu dne 22. září 2016.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Georges DASSIS
